СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 4. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок 6. січня 1931. VOL. XXXIX. No. 4. Jersey City, N. J., Tuesday, January 6, 1931. THREE CENTS.

ПО ТРАДИЦІЇ РІЗДВЯНА КОЛЯДА - РІДНІЙ ШКОЛІ

КОНҐРЕС ПРО БЕЗРОБІТТЯ

ВАШИНҐТОН. — В конґресі приходять до переконання, що справа з безробіттям стоїть недобре та що треба для неї допомоги з боку федерального уряду.

Сенатор Ваґнер внесе законопроект у справі асекурації на випадок безробіття, а рівнож буде домагатися переведення доходжень над справою безробіття в чужих краях і в Америці.

Сенатор Ля Фолет предложить сенатови дані, зібрані в справі безробіття Американською Федерацією Праці.

Полковник Артур Вудс дасть перед сенатським комітету звіт щодо того, що уряд задумує робити в справі заради безробіттю.

Знову в палаті послів радитимуть над законопроектом В. Ф. Голедея з Ілиной, котрий домагається $5,000,000,000, як позичкового фонду, призначеного на поправу доріг і будову нових.

ҐРІН ГЛЯДИТЬ ОПТИМІСТИЧНО.

ВАШИНҐТОН. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, подає, що вправді маємо тепер в Америці понад 5,000,000 безробітних, одначе в останнім місяці втратило роботу менше робітників, ніж це бувало в той час давнішими літами.

Ґрін каже, що є надія, що прийде конець безробіття, бо вся нація працює згідно в тому напрямі.

ПОТЕРПІВШІ ВІД ПОСУХИ ГОЛОДУЮТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Керевей заповів, що він буде домагатися збільшення допомогового фонду для потерпівших від посухи. Сенат ухвалив $45,000,000. А сенатор Керевей внесе законопроект в справі призначення додатково $15,000,000 на закупно поживи для голодуючих. Безпосередною причиною до цього кроку були розрухи в Інґленд у стейті Аркенсо, де понад 300 голодних фармерів і їхніх жінок загрозили, що кинуться на склепи з поживою, якщо не дістануть допомоги в поживі.

ХОЧУТЬ ЗАДЕРЖАТИ СТАРОГО МУРИНА.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Фиш з Ню Йорку внесе законопроект, яким зізволиться Муринови Едді Оґустін Савой, котрий обслугує секретарів стейту вже 58 літ, дальше сповняти свою службу, хоч йому вже 85 літ. Мурин повинен покинути службу задля старого віку, згідно зі службовими реґулямінами. До цеї служби заанґажував Савоя дідо конґресмена Фиша, коли був секретарем стейту 1871 р.

Савой не має тяжкої роботи, бо тільки виголошує імена тих, що приходять на послухання до секретаря стейту.

ФОРТ СЕКРЕТАРЕМ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНҐТОН. — На місце Джорджа Акерсона, особистого секретаря Гувера, котрий відходить на ліпше платну позицію, прийде мабуть Френклин Форт, конґресмен з Ню Джерзи, бувший секретар Републиканського Народнього Комітету.

Форт вийде з конґресу з днем 4. березня. Він кандидував проти Мора на сенатора, але провалився при виборах. Кажуть, що він є зручним політиком і має добрі звязки в конґресі й може бути президентови дуже помічним.

КАМПАНІЯ ПРОТИ ІНДЖОНКШЕНІВ.

НЮ ЙОРК. — „Ди Амерікен Сивил Лібертіс Юніон" розпочала кампанію в ціли попертя законопроєкту Нориса, котрий ограчує право судів на видавання інджонкшенів, які позбавляють робітників права орґанізуватися, страйкувати і пікетувати.

ЗАВДЯЧУЄ СПОКІЙ ГУВЕРОВИ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар праці Довк говорив радіом, що давними часами не було такої великої економічної крізи, а було більше заворушень і треба було вживати поліції й війська, щоби їх припинити. А тепер, говорив Довк, маємо до діла з надзвичайно великою скрутою, а мимо того маємо спокій. Це треба завдячувати, на думку Довка, президентови Ґуверови, котрий намагається на всі способи зарадити безробіттю.

РУЗВЕЛТ ПРОТИ ТАМАНІ.

НЮ ЙОРК. — Кажуть, що нюйорський ґовернор нарочно не слухає босів з Тамані Гол, щоби в той спосіб засвідчити, що він поступає самостійно. А це є обчислене вже на президіяльні вибори. Рузвелт хоче заздалегідь опрокинути закид, що він є вибранцем Тамані Гол.

ОБЕРЕЖНО З ЯЛИНКАМИ.

НЮ ЙОРК. — Огневий комішенер подає, що є богато випадків, що вибухає вогонь зприводу необережности з різдвяними ялинками. Комішенер взиває, щоби їх довго не держати по хатах, бо вони скоро сохнуть, а тоді є легко запальні.

НА СВЯТВЕЧІР.

Після визвольної війни принявся в українських родинах зворушуючий і гарний звичай, що при заставленому святовечірньому столі залишають вільне почесне місце й на ньому ставлять горіючу свічку, прибрану синьо-жовтою стрічкою.

Це місце призначене для тих, що не вернули з визвольної війни, для тих, що лягли на полі бою за Батьківщину, для тих, що згинули в тюрмах, або таборах смерти.

Це порожне почесне місце — це знак великої пошани для наших погибших героїв, це символ, що память їх жертви та їхніх великих діл ясно горіє в наших серцях, це доказ, що в українській родині у найбільщ торжественних хвилях залишається почесне місце для Них, — бо ніхто інший не достойний його заняти.

Мерехтить світло свічечки, горіє ясним полумям, спалюється сама так, як ясно горіли любовю до Батьківщини ті, що тою любовю спалилися на жертвеннику Нації.

Символ великої жертви — цілопалення.

І линуть думки до тих Великих Днів, коли рішалась доля української Нації. Зявляються в памяти світляні постаті Героїв, що неустрашимо в ворожому вогні йшли вперед й життя своє молоде віддавали для добра Нації, для добра прийдешніх поколінь.

Вони не памятали про себе, забули про все, — лише про свій нещасний Нарід памятали. Тому й Нарід не забув про Них, — хоч Їх вже не стало, хоч земля покрила Їх, — і памятати про Них буде вічно, про Них, найбільших Героїв наших.

Але не лиш про цих що сплять уже вічним сном. Нарід мусить і буде памятати й про цих, що ще живуть, а котрі на тому самому жертвеннику, в цих самих Великих Днях народного зриву зложили неменший скарб — своє здоровля. Буде памятати про тих, яких ворожа куля зробила каліками на ціле життя, — про Інвалідів Української Армії. Без очей, без рук, без ніг, коротають вони своє життя, доживають своїх гірких днів. Тисячі їх є і не можуть заробити на свій прожиток, бо свої сили посвятили в жертву Народові.

Нехайже цей Нарід памятає про них, нехай прийде з підмогою. Для Тих, що в могилах, вистане сама сердечна згадка, вистане свічечка, — але для живих разом з памятю нехай ідуть діла.

Нехай кожна українська родина на Святвечір, коли засвічуватиме свічку в честь Героїв, що від нас відійшли, зложить коло цеї свічечки ще й жертву для тих героїв, котрі за Народ жертвували своє здоровля і нині змушені жадати від Народу помочі.

Нехай кожна українська родина зложить і перешле свій дар для Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Львові. В цей спосіб зверне хоч частинно цей великий довг, який затягнув у цих нині найбідніщих та розяснить понурі дні героїв за найвище добро Нації. Буде це доказом, що Нарід вміє оцінити цю найвищу жертву, яку без надуми зложили Народові у свій час Українські Інваліди.

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ!

Просфорою ділимось з Вами —
Заточники, переселенці,
(Далеко Ви — та серцю близькі);
Нехай сей жаль по Землі-Неньці,
Що Вас сповив, немов змієм,
Зоря Свят-Вечера розвіє,
Нехай піддержує надії:
І нам та зірка заясніє,
Що до воріт самого щастя
Нас поведе... окаже нам
Наш Вифлеєм!...
Просфорою ділимось з Вами
Трудівники... Сини ріллі:
Дай, Боже, Вам із криці сили!
Хай тугий Дух не дасть упасти
Під тягаром журби... неволі...
Трівайте в вірі, Непоборні:
Пробється світ крізь хмари чорні,
По днях сучасности крівавих,
Іде майбутнє в блесках ясних
Нової радости і слави.
Просфорою ділимось з Вами,
Провідники змагань за Волю,
Нехай сьогодні Вам тюрма
Зміниться в сні у тихий рай!...
Благословенна жертва Ваша,
Без жертв відродження нема!
— — — — — — — — — —
Ділимось просфорою — з Вами,
З дітьми України усіми,
Ген від Кавказу до Карпат...
Як бачимо тут Вас усіх —
Із міських брам... зпід сільських стріх,
Незломних душ світляний ряд,
Що рветься стати — в ярі лави...
Нехай кріпить Вас чар коляд,
Минеться — вірте — злоби ад,
Розірветься ярмо жорстоке...
Трівким лиш те, що величаве,
Безсмертним, вічним те, що ясне...
— — — — — — — — — —
Просфорою ділимось з Вами,
Ви, провозвісники... пророки...
Всесильні вірою Всеправди,
Задивлені в Зорю-емблем!
Дай, Боже, Вам в щасливі дні,
Побачити, мов Симеон,
Спасення, Світло люду свого,
Народ ввести в наш Вифлеєм...
З народом заспівати враз:
Господь наш, Христос наш,
І Пан наш, для всіх нас —
Нам народився.

У. Кравченко.

ЛЯХИ ПОСТАВИЛИ ПЕРЕД СУД 96 ПЛАСТУНІВ У СТРИЙЩИНІ

НА 13. ЛЮТОГО ПРИЗНАЧЕНО РОЗПРАВУ ЗА УЧАСТЬ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЛАСТІ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Перед повітовим судом у Стрию відбулася перша розправа проти 96 українських молодиків за участь в українському позашкільному пласті в Стрийщині. Обвинувачує їх прокуратура за приналежність, вербування та закладання позашкільного пласту, який у Стрийщині мав три свої курінi: „Запорожці", „Червона Калина" та „Спартанка". Члена пласту, студента з Фалиша, Гошовського, обвинувачують ще в приналежности до УВО.

Оборона доказувала, що всі ці три курінi пласту існували як леґальні гуртки „Товариства охорони дітей і опіки над молодю". Філія цього товариства в Стрию про них знала й ними опікувалася, а також про них знали й урядові чинники, які від кількох літ не перешкоджали діяльности пласту. Тому в орґанізації цих пластових курінів, чи у вербуванню до них членів, або в приналежности до них нема жадної протизаконної діяльности й нічого каригідного.

Для того, щоби мати можливість переслухати свідків зі сторони оборони, суд відложив розправу на 13. лютого біжучого року. Дотепер суд переслухав тільки свідків зі сторони прокуратури, між якими були лише ріжні конфіденти та державні функціонарі.

ПОМЕР Д-Р СТ. ТОМАШІВСЬКИЙ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — З Кракова повідомляють, що там помер при операції на жовчеве каміння професор д-р Степан Томашівський. Він родився 1875 року. Покійний був визначним українським істориком.

СУД НАД БУВШИМ СЕНАТОРОМ О. ТАТОМИРОМ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Прокуратура поставила перед суд бувшого сенатора, о. Ю. Татомира, обвинувачуючи його в державній зраді, в забуренню публичного спокою та в ріжних переступствах проти закону. Лава присяглих відкинула обвинувачення о. Татомира в державній зраді, а також у забуренню публичного спокою.

Прокуратурі вдалося добитися лише признання вини о. Татомира за ріжні дрібні протизаконні виступи. Тому суд, призначивши найвищу міру кари, засудив о. Татомира на 6 місяців з тим, що в це зараховується пять місяців, які о. Татомир уже відсидів перед розправою. Цю решту кари відсувається на пять літ.

Отсе тепер розпочинається низка судових процесів над Українцями, котрих влада притягає до відповідальности за вчинки, яких і сама не може доказати їм.

КАЇНОВА ЗАЯВА.

ВАРШАВА (Польща). — Редактор польської ґазети в Луцьку „Українська Нива", яку для баламуцтва видається українською мовою, Петро Певний, тепер став послом до варшавського сойму. Він недавно помістив в ґазеті „Експрес Поранни", своє інтервю, в якому хвалиться, що став послом з польської лісти „безпартійних".

Свою присутність у складі послів з Волині він пояснює тим, що українське населення Волині хоче мирно жити під „стягом польської держави". Невдачу української національної виборчої лісти пояснює „свідомістю українського населення своїх інтересів і небажанням піддаватись українській національній демаґоґії". Ось у такому сенсі складає свої заяви й буде провадити свою діяльність цей волинський посол.

ВАРШАВА ЗНАЄ, ЩО РОБИТЬ.

ВАРШАВА (Польща). — Тут кілька днів перебувала делеґація від родичів учнів розвязаних ґімназій „Рідної Школи" в Дрогобичі та в Рогатині. Делеґація не могла добитися побачення з міністром освіти, який цілковито зіґнорував цих представників 600 українських учнів та 25 учительських родин.

Делеґація лише відвідала начальника відділу середнього шкільництва при міністерстві народньої освіти, Перацького, та начальника відділу для національних меншостей при міністерстві справ внутрішніх, Сухенка, який започаткував „пацифікацію" Галичини.

Відїхала делеґація з Варшави нізчим. Міністерство не захотіло навіть зробити вигляду, що хоче перевірити правдивість закидів, які привели до замкнення цих ґімназій. Делеґація лише впевнилася, що замкнення ґімназій продиктовано іншими причинами, а не тими, які подані офіційно при замкненню їх.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІРА — ДОВЕДЕ ДО ЦІЛИ

Різдво Христове це Свято Радости. За таке має його ввесь християнський світ. І з радістю зустрічав це свято завжди і український нарід. Та цього року прийдеться подавляючій більшости українського народа хіба видати з себе надлюдські зусиля, щоби можна святкувати Різдво радісно й весело. Бо щоби вийшла з наболілих уст українського народа цього року радісна пісня, то треба хіба звернутися нам о Вищу Поміч з колядою:

„Помагайже, Йсусе Христе,
І Ти, Божа Мати,
Сьогорічне „Бог Предвічний"
Відколядувати".

Сумом оповиті засядуть на Святий Вечір українські сімї до святої вечері, але встануть від стола духом сильніші й свідоміші. При столі заплачуть за тими, що їх бракуватиме. Заплачуть за тими, що наложили головами ще тоді, коли боронили своєї української держави. Заплачуть за тими, що впали жертвою московської чрезвичайки чи ляцького дикуна й за тими, що мучаться по ляцьких, московських і інших тюрмах. А обтерши сльози, ще в той Святий Вечір запитають себе: а чи буде який хосен з того, а чи того всього треба було, чи не марно пішло стільки жертв, чи не даром терпить сьогодні стільки розбитих українських родин?

Свят-Вечір дає нам відповідь і на ці важкі питання, які давлять неодну українську грудь. Бо в той Вечір пересуваються перед нами картини за картинами, звязані з Вифлеємською Тайною. І ми бачимо, як та Велика Правда, що народилась у Вифлеємі, для якої притулком була вбога стайня й бідні й темні пастирі, мусіла богато терпіти, щоби жити вічно. Ми бачимо, як Іроди винищували все новонароджене, щоби знищити і новонароджену ідею. Ми бачимо, як та новонароджена Правда мусіла навіть покидати рідну землю й еміґрувати в далекий Єгипет, щоби потім назад вернути і зацвисти.

А призадумавшися над тим усім, ми вже з лекшим серцем беремося колядувати. Бо ми відчуваємо, що це свято народин Предвічної Правди є заразом відповідю на всі наші сумніви і болі. Ми пригадуємо собі, що з тої віри в народини і побіди тої Предвічної Правди черпали силу тисячі міліонів гнетених і визискуваних від часу, коли ця Правда обявилася. І ми починаємо вірити, що з тої Правди зачерпне й наш нарід нової сили до нової боротьби.

Український Свят-вечоре! Загрій нас до цеї боротьби за правду і волю і

„Хорони нас від розпуки,
Гаснути не дай надії,
Хай кріпить нас жар любови,
Віра — доведе до цілі!"

Д-р Остап Грицай.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

Знову раз і в велику пропамятну хвилю в життю народу — Різдво. Наше прадідне, українське, святе Різдво. Подихами солодких казкових мрій надихане, усміхами діточої радости розпогоджене, божеським сяйвом вифлеємської зорі сповіщене **Свято Мира й Любови**, свято **Рождества Спасителя Христа.** Найкрасшеж воно з усіх, що їх ушановує християнський світ, оце свято янголів і дітей, коханої благости й доброти — Різдво. Бо й кому з нас, кому з тих, що їм дане було колись, давно, в прогомонілих літах першої молодости, святкувати те боже свято на Рідній Землі, в колі коханої і люблячої родини, кому з нас, кажу, не лишилося воно в душі й на віки споминами незатертими, світлами, невгасаємими, мов ті вічно горіючі свічники в єрусалимській святині? І в кого з нас не протрівала вдячна любов до тої нашої Матери, **неструдженої Матери,** яка з кожним Різдвом, з кожним **Свят-Вечером** так щедро гостила, обдаровувала й голубила нас, в кого не протрівала вона до сьогодня і не протріває до смерти? Хай це вже моря непроходимі і краї далекі між Нею і нами тепера, — та хто з нас, скитальців розблуканих, не бажавби нині ще раз, хочби тільки в сні, хочби тільки на хвилю й на мінуту, припасти своїй Матері до рук і до ніг, з Різдвом Її витаючи? Якже любо булоб сказати до Неї:

— Мамо-голубко, Христос раждається!

Але хоч і прогомоніли нам, скитальцям, уже давно літа колишньої дитинности в Ріднім Краю, а нашим матірям та батькам здебільшого білі березі тужливі думи над їх могилами шепочуть, **то одна спільна, все живуча,** і ген понад моря та океани **сотками звязків з нами тісно злучена Мати є ще й сьогодня в кождого з нас, навіть** і в того, що може нині самотним бурлакою сам один засідає до різдвяної трапези на далекій чужині:

А та вселюбяча, всім нам спільна, за кожним з нас як за рідною дитиною стужена Мати — **це наша незабутня Ненька-Вітчина, це дорога Земля наша, Україна мила!**

То якжеж нам нині, зі святом Христового Рождества, не припасти кожною мислею, кожною думкою, кожною мрією до тієї Матери Землі нашої?

Христос раждається, Земле Рідна!

Христос раждається, Дорогі Земляки!

Цеж бо в таку преважну, в таку пропамятно скорбну хвилю судилося цьогоріч тій рідній нам країні зустрічати Христове Рождество! Про зруйновання Єрусалиму хижими полками кесаря Тита хочеться думати, коли уявиш собі, сьогодні ту **Галицьку Україну.** Страшливі спустошення, счинювані колись давніми Аварами, пригадуються, коли блідими устами прошепочеш назви двох-трох галицьких повітів. Батухановий наступ на Україну **в р. 1240** стає тобі перед очима в усій своїй грозі та з усією своєю жорстокістю, коли з тремтючою з потрясення рукою починаєш числити жертви... Як співав колись український поет Олесь:

Щоденно ворони летять,
Щоденно ворони кричать:
„Там спалили,
Там убили,
Там піймали,
Там забрали,
Посадили,
Осліпили
І згноїли..."
(„Щоденно ворони летять").

О руська земле, о Україно єдина, і якже не припадати нам нині до Тебе, як до страдниці великогоресної і Матери найдорожчої?

Цеж Різдво, свято тихомирної, вщасливлюючої блаженности. Але якеж то воно тепер у Тебе, **яке Твоє Різдво, Галицька Україно?** Які світла позасвічували, до яких столів позасідали, який Свят-Вечір зготовили Твої діти? Одні з них в ліси-гори дикими звірами повтікали, темними дебрами ховаються, зі стужі і з голоду омлівають, шаліття вихрів та хижацького кроку ляцьких стеж надслухують... А инші на руїнах сіл, господарств, хат і всього майна ограбленими й покаліченими жертвами позасідали, в глибоких керниць харчів благають, що їх там Ляхи втопили, в вітрів піря хоч на одну подушку просять, що його Ляхи розпустили, з перемішаного з болотом збіжжа хоч дрібку на хліб добувають... Еге, ти старий український дідугане, гаразд ти, батьку сизий, вчинив, що з синами та внуками в найтемнішу печеру в найглибшому пралісі заховався, при Довбушевій ватрі Свят-Вечір просвяткувати... Там снігові буруни віють, страхіття півночі сновигають, голодні вовки пожаданням теплої крови виють? Не бійтесь, ні, ви українські втікачі і втікачки, не тривожтесь ні бурунами, ні страхіттям пралісової півночі, ні голодними вовками — від них загибелі не буде вам ніякої. Снігові буруни віють тай ущухнуть утомившись, страхіття найглухшої півночі ранком тихо розвіються, від виючих з голоду вовків ви в силі спасти ваших жінок і дітей. А Поляк, той Лях окаянний, впаде на вас гірш бурунів і демонів, гірш голодних вовків і тигрів. Подобу Божого Дитятка лютіше Авара й Татарина з вівтаря вам здре, уланськими чоботами подопче і з реготом у багнюку кине; різдвяну вечеру українській рідні нафтою пообливає, а людей на майдан мов худобу позганяє і палками одно по одному, тремку старинню й чоловіків, матерей і вагітних жінок, молодь і немовлят мордувати почне, Україну найбезсоромнішими святотацтвами збещещуючи!

Отаке то цьогоріч Різдво в нашої страдниці великогоресної, на Галицькій Україні. А яке прискорбне воно там ген, далеко, **за Збручем, під червоним московським царем,** де волю й поступ в найтемнішу тюрму запроторили, а людей в нове кріпацтво повернули, вирабовуючи Україну до тла й до останнього, того й уявити собі годі, бо там ще завжди по словам безсмертного Шевченкового глуму:

На всіх язиках все мовчить...
(„Кавказ").

Але невже нам тому, що ляцький окаянник добув над нами хвилевої перемоги завдяки своїм приятелям і покровителями між Пилатами Европи, і тому, що большевицький анальфабет, убравши чоботи Івана Грозного, толочить ними простори України — невже нам, Українцям, задля того розпачати так, як тим Жидам на вавилонських ріках, счиняти великий лемент і голосити?

Ні, дорогі браття, тричі ні! Це булоб недостойне й негідне нас як 40-міліонової нації, це булоб найболючійшим і найбільш упокорюючим соромом, нанесеним нами нашій спільній Матері, єдиній Україні, це булоб найбільш непростиме з усього, що ми тепер моглиб зробити. Бо ми не маємо розпачати, **а мужно ставити чоло всім ворогам, всім небезпекам, усім насилам і наступам. Ми не маємо счиняти лементу ні голосіння, а кличами великого поготівля завзивати себе з усіх усюдів, з усіх чотирох сторін світа, до преважкої, всеціло обєднаної праці відбудови руїн, допомоги братам та визволення краю.** Розбудімо в собі всі сили **любови до Рідної Землі,** а ця любов створить чуда: вона промостить нам шляхи через океани й гори непроходимі, і **розбита душа народу обєднається всеціло, дужа і творча, як ще ніколи, й перероджена муками нового страждання.** Так то різдвяний спів хай буде нам не тільки святковим кличем, але й таємним символом рождества душі народу. коли зі святом Різдва пронесеться скрізь те наше прадідне:

Христос рождається!
Горі імієм серця!

Сотворім всесвітлий Вифлеєм обновленої, новородженої душі народу. **Душі, що горить жагучим, усесильним вогнем:** вогнем помсти й боєвої стихії, вогнем спасенного гніву й запалу, вогнем визвольного пориву і творчого подвигу. І тою вогнистою душею сповнені вщерть — сотворімо світові новий, ще нечуваний, ніким незрівнаний, на ніщо й на нікого досі непохожий **прообраз бортьби великого народу за волю!** Адже й досі ще згадує історія на золотих сторінках свойого минулого, як то колись Леонідові Греки боролися по геройськи під Термопілями, як жінки Картаґіни жертвували своє волосся на линви для рідних кораблів, або як Нумантійці згинули до одного, обороняючи рідне місто. А далі, упродовж довгих століть аж до наших часів — сто-тисячі инших, рівно безсмертних прикладів найчудовішого геройства, найвеличавішої самопожертви, найсміливіших зваг зі сторони тих, які, кожний на свій спосіб, почували всеціло те одно й невимовно святе, що то наш поет Іван Франко висловив колись такими чудово простими словами:

У завзятій, важкій боротьбі
Ми поляжем, щоб волю і щастя і честь
Рідний Краю, здобути Тобі!
(„Не пора, не пора...")

Але чогоб там ми в історії вже й не знаходили про те, як инші народи боролися за волю, ми, Українці, **перевисшімо все,** що досі чуло про визвольні змагання людство. Наша хоробрість, наші пожертви, наші зваги хай зачудують світ у такій мірі, як жахають його злочини наших ворогів, — скрізь у нас хай стане самозрозумілою девізою нашої боротьби клич: **До останнього мужа,** до **останньої каплі крови,** до **останньої мірки харчу** й до **останнього сотика.** Великий Наполеон сказав колись-то, що в суті речі саме найбільш блискучі подвиги його армії в часі боротьби — **це було ніщо инше, тільки те найконечніше, що треба було безумовно зробити.** Так от і ми довершимо во благо визволення Матери-України великих геройстве не йно тоді, коли положимо трупом стільки і стільки тисячок ворогів, а й тоді, **коли в обєднанню всіх сил народу зробимо в кожну хвилю** те **перше й найконечніше, те найближче й найпростіше,** чого **домагається від нас та хвиля** і **що наказують нам наші провідники.** Але в душах нам мусить горіти пожадання великого й найбільшого. **Одиниця мусить в нас спочувати** сьогодня **за ввесь народ, за** всю **Україну, за довгі століття** народніх **кривд і мук. Бо щойно** з **глибини такого спочування зможемо діждатися** Різдва **нової сили і Волі Народу.**

Анатоль Курдидик.

В ОТУ НІЧ.

В оту ніч, як понад села
Світлом схилиться звізда —
Хай дзвенить — як грім весною,
Скрізь одвічна коляда!

Хай вона до неба лине,
У простори хай іде —
Бога правди хай зве в гості
— Ми готові Його ждем!

І нехай по всьому світу
Нашу віру понесе:
— Що ось-ось до нас Він прийде,
Прийде вже на все! На все!

ЗАМІСЦЬ СВЯТОЧНИХ ЖЕЛАНЬ.

Ню Йорк, Н. Й. Громадянин **Яків Гаврилко** переслав до Обєднання замісць висилки святочних желань $70, а то $50 на боєву акцію, $10 на Рідну Школу а по $5 на інвалідів і „Просвіту".

М. Е. Салтиков-Щедрин.

РІЗДВЯНА КАЗКА

Чудову нині проповідь сказав із нагоди свята наш сільський священик:

— Богато століть тому — говорив він — тогосамого дня прийшла на світ Правда.

— Правда предвічна. Вона споконвіку сиділа з Христом-Чоловіколюбцем правобіч Отця, разом із ним воплотилася та засвітила на землі своє світло. Вона стояла у підніжу хреста та розпиналася з Христом. Вона сиділа у виді світлого ангела біля Його гробу та бачила його воскресення. І коли Чоловіколюбець вознісся на небо, Він оставив на землі Правду як живе свідоцтво своєї незмінної доброти для людського роду.

— З того часу нема куточка на всьому світі, до якого не продісталася би Правда та не заповнила його собою. Правда випробовує нашу совість, огріває наші серця, оживляє нашу працю, вказує мету, до якої повинно звертатися наше життя. Засмучені серця находять у ній вірне та все отворене пристановище, в якому можуть успокоїтися та розважитися від припадкових хвилювань життя.

— Несправедливо думають ті, котрі кажуть, що Правда колинебудь укривала своє лице, або — що ще гірше — була колинебудь побіджена Неправдою. Ні, навіть у ті тяжкі хвилини, коли короткозорим людям здавалося, що тріюмфує батько брехні, в дійсности триюмфувала Правда. Вона одна не була переходова, вона одна незмінно йшла вперед, простирала над світом крила свої та освітлювала його вічним своїм світлом. Здогадня побіда брехні розсіялася, наче тяжкий сон, а Правда продовжала свій похід.

— Разом із переслідуваними та пониженими Правда сходила у підземелля та продіставалася у гірські провалля. Вона виходила з праведниками на костри та ставала рядом із ними перед лицем мучеників. Вона роздувала в їх душах святе полумя, відганяла від них помисли малодушности да зради. Вона вчила їх терпіти. Даремно слуги батька брехні думали тріюмфувати, коли добачували побіду в таких матеріяльних признаках, як кари та смерть. Найлютіші кари були безсилі зломити Правду, а навпаки, додавали їй ще більшої притягаючої сили. На вид тих кар запалювалися прості серця, а Правда приготовляла новий, підхожий ґрунт для засіву. Костри палали та пожирали тіла праведників, одначе від полумя тих кострів запалювалося безконечне число світил, так як полумя одної засвіченої свічки нараз освічується святиня тисячами свічок.

— У чомуж міститься Правда, про яку я говорю з вами? На це питання відповідає нам євангельська заповідь. Передовсім люби Бога, а потім люби ближнього, як самого себе. Заповідь ця, не зважаючи на свою короткість, містить у собі всю мудрість, увесь змисл людського життя.

— Люби Бога — бо Він Життедавець і чоловіколюбець, бо в Ньому джерело добра, моральної краси та правди. В Ньому — Правда. В тій самій святині, де приносять безкровну жертву Богові — в ній відбувається і безупинна служба Правді. Всі стіни її напоєні Правдою, так що ви — навіть убогіші з вас — коли входите у святиню, чуєтеся спокійними й очищеними. Тут, перед лицем Розпятого, ви вспокоюєте ваше горе. Тут знаходите спокій для засмучених душ ваших. Він був розпятий за Правду, якої проміння спалили від Нього на ввесь світ — чи ви ослабнете духом перед навіщуючими вас нещастями?

— Люби ближнього, як самого себе — така друга половина Христової заповіди. Я не буду говорити про те, що без любови ближнього не можливе спільне життя — скажу просто, без обиняків: любов ця, сама по собі, без уваги на всякі посторонні поняття, це краса та радощі нашого життя. Ми повинні любити ближнього не задля взаїмности, а задля самої любови. Повинні любити безупину, із самопосвятою, з готовістю віддати душу, так як добрий пастир, що віддає душу за вівці свої.

— Ми повинні помагати ближньому, не рахуючи на те, чи відвдячиться він, чи ні, за дану йому прислугу. Ми повинні боронити його перед невзгодинами, хочаб невзгодини загрожували, що проковтнуть нас самих. Ми повинні вставлятися за ним перед сильними світа цього, повинні йти за нього в бій. Любов ближнього це великий скарб, який має лише людина і який то скарб відріжнює її від інших сотворінь. Без того оживляючого духа всі людські вчинки мертві, без нього гасне та стає незрозумілою сама ціль істнування. Лише ті люди жиють повним життям, котрі палають любовю та самовідреченням. Лише вони одні знають справжні радощі життя.

— І так любитимемо Бога й один одного — такий є змисл людської Правди, будемо шукати її та підемо її стежкою. Не лякатимемось підступів брехні, а будемо добрі та протиставимо їм найдену нами Правду. Брехня завстидається, а Правда останеться та буде огрівати серця людей.

— Тепер ви верніться до ваших хат і радійте святом Різдва Христового та Чоловіколюбця. Одначе й на радощах не забувайте, що з Ним прийшла на світ Правда, що вона в усі дні, години та хвилини є серед нас і що вона є тим святим огнем, який освічує й огріває людське істнування.

Коли панотець скінчив і з крилоса роздалося „Буди імя Господне благословенно", то по всій церкві пронеслося глибоке зітхнення. Вся громада наче потверджувала тим зітханням: „Так, хай буде благословенне!"

Одначе з усіх присутніх у церкві найпильніше слухав слів о.Павла десятьлітний син дрібної земельної власниці, Сергій Русланців. Подеколи він навіть хвилювався, очі заходили сльозами, щоки палали, а сам він усім тілом подавався вперед, наче хотів щось спитатися.

Марія Сергієва Русланцівa була молода вдова. Мала невеличку посілість у селі. За часів панщини було щось сім поміщицьких посілостей, одна від другої невподалеки. Поміщики були дрібноземельні, а Федір Павлович Русланців був із найбідніших: він мав усього три селянські будинки та з десятеро людей служби. А що його майже все вибирали на ріжні становища, то служба помагала йому прискладати невеличкий капітал. Коли скасували панщину, він, як дрібний земельний власник, дістав пільговий викуп і далі господарив на цьому шматку землі, який дістав із приділу, та міг жити з дня на день.

Марія Сергіївна вийшла за нього богато після визволення селян. Та за рік уже повдовіла. Федір Павлович оглядав на коні свій лісок, кінь чогось сполошився, скинув його із сідла і він розбив голову об дерево. За два місяці молодій вдові народився син.

Жила Марія Сергіївна більше ніж скромно. Хліборобство вона закинула, в аренду землю селянам віддала, а собі лишила хату й невеличкий шматок землі.

Був там садок і огородець. Увесь її господарський живий інвентар, це був один кінь і три корови, вся прислуга з її бувшої двірської служби — то її стара нянька з дочкою та жонатим сином. Нянька доглядала всього в хаті, ходила біля малого Сергія. Дочка кухарила. Син і жінка ходили біля худоби, дробу, працювали в огороді, саді й ін. Життя проходило тихо. Біди не відчували. Дров і головних предметів прохарчування не купували, а купного майже не потребували. Вдома говорили: „Живемо, наче в раю!" Самаж Марія Сергіївна також забула, що є на світі інше життя. (Вона мигцем бачила його з вікон інституту, в якому виховувалася). Лише подеколи журилася Сергієм. Зпочатку він ріс гарненько, та під семий рік стала виявлятися в нього якась хоробливa вразливість.

Був то хлопчик тямучий, тихий, одначе слабий та хоровитий. На семому році Марія Сергіївна посадила його за книжку. Зпочатку вчила сама, та потім, коли хлопцеві було вже близько десять літ, учити став його й о. Павло. Хотіли віддати Сергія до ґімназії, тому треба було його зазнакомити хоч дещо із старинними мовами. Час той був уже недалеко. Марія Сергієвна зі смутком думала про розлуку зі сином. Лише за ціну розлуки можна було образувати сина. Ґуберніяльне місто було далеко. Пересилитися туди при шістьсот-сімсот карбованцях річного доходу було годі. Вона вже переписувалася в справі Сергія з рідним своїм братом, що жив у ґуберніяльнім місті, на незначнім становищі. На днях дістала листа, в якому брат годився прийняти Сергія до себе.

Коли Сергій вернувся з церкви, за чаєм далі хвилювався.

— Я, ненечко, по Правді жити хочу! — повторив він.

— Так, голубчику, в житті головне — правда — вспокоювала його мати — одначе твоє життя ще вперед. Діти інакше не жиють, ба і жити не можуть, лише по правді.

— Ні, я не так хочу жити. Панотець говорив, що той, хто жиє правдою, повинен боронити ближнього перед кривдами. Ось так треба жити, а чи я так жию? От, напримір, в Івана Бідного горову про-

Михайло Зощенко.

ОСТАННЄ РІЗДВО.

Давно вже я не святкував Різдва. Востаннє було це сім літ тому.

Перед самим Різдвом виїхав я до свояків до Петрограду. Мені не щастило. На якійсь малій стаційці мусів я ждати цілісіньку ніч. Поїзд мав приїхати з дванацятигодинним опізненням.

Ця стація була справді неабияка — не було навіть буфету. Врештою, начальник стації заявився, що „ніби буфет у звичайних часах є, лище, наприклад, тепер, з причини свята — ніби нема". То була слаба потіха.

На тій стації зібралося нас, нещасних подорожніх, з дванадцять людей. Був тут якийсь бородатий торговець риб, двох студентів, якась жінка в старосвітській ротунді з двома валізами й інші неозначеного характеру.

Всі покірно сиділи при столі в малій ждальні. Лише купець аж палав із гніву. Зривався раз у раз від стола, бігав до „диспозиторки", а відтіля чули ми його писклявий, сердитий голос.

Хтось із начальства спокійно відповідав:

— Не знаю, не знаю... В осьмій рано... Не скорше.

Серед подорожніх був теж дідусь, дуже приємний з вигляду, в кожушку, високій футряній шапці. Дідусь зпочатку потішував подорожніх, сміявся добродушно, глядів їм лагідно в очі, а за хвильку став підспівувати тихесенько козячим голосом: „Бог предвічний народився".

То був дідусь побожний з лиця. В кождім русі зраджував незвичайну добродушність, лагідність, чесність.

Сидів так собі, похитувався до такту та співав: „Бог предвічний народився". Та наразі зірвався з крісла і пропав зі стації... За кілька хвиль вернувся з гилькою ялиці в руці.

— О! — озвався дідусь одушевлено та підійшов до стола. — Ось, поважані горожани, ми також маємо ялинку.

Дідусь узявся застромлювати ялинку в карафку й підспівував „Бог предвічний"...

— Ось, поважані горожани, — відізвався знову дідусь, відсунувся трохи від стола та подивився працю своїх рук — у такий святочний день за чиїсь гріхи мусимо сидіти тут, як якісь нещасники...

Зажурені подорожні гляділи невдоволено на непосидючого, неспокійного дідуся.

— Так, так, — говорив дідусь — за чиїсь гріхи... Православні християни, той святочний день ми звичайно проводили серед рідних і приятелів. Ми привикли глядіти на наші діточки, що скачуть урадувані довкола ялинки. Дня того маємо, поважані горожани, охоту — така вже людська слабість — зїсти трохи шинки із зеленим горошком, одно-два кільця ковбаси, шматок гуски тай чарочку теє то...

— Тьфу! — сплюнув торговець риб і глянув із обридженням на дідуся.

Подорожні стали неспокійно вертітися на кріслах.

— Так, поважані горожани — говорив далі дідусь тихесенько — ми привикли цей день проводити святочно, так, що, коли годі, то проти Бога не підемо... Кажуть, що недалеко відсіля є церковця, піду там... піду там, шановні горожани, поплачу та поставлю свічку...

— Дідусю — відізвався торговець риб — а може можна би щось роздобути? Може справді тут можна теє... трошки шиночки дістати? Колиб так розвідатися?

— Гадаю, що можна — відповів дідусь — за гроші, мої любі, все можна. — Колиб так зложитися...

Купець добув гаманець, ударив ним об стіл, узявся виймати гроші. Пасажири стали весело ворушитися та й собі добувати гроші...

За кілька хвиль дідусь перераховував гроші й одушевлено сказав, що на-сліно вистане вже, щоби купити щось зїсти і випити і на все інше...

— Коби лише не довго, — сказав купець.

— Я поставлю лише свічку, — відповів дідусь — проллю сльозу, розпитаюся серед православних християн, де що купити тай — гайда назад! За кого, поважані горожани, за кого поставити свічечку?

— Прошу за мене — сказала жінка в ротунді та стала нишпорити в гаманці, витягати гроші.

Грошей дідусь від неї не приняв.

— Ні, пані — повідає — прошу мені вже позволити з власних скромних засобів зробити християнське діло. За кого ще?

— Коли так, то і за мене, — сказав купець і сховав портфель.

Дідусь потакнув головою та вийшов. — „Бог предвічний народився..." — почули ми його голос.

— Який милий дідусь! — сказав купець.

— Справді, подиву гідний дідусь! — додав хтось.

Подорожні з захватом стали балакати про дідуся.

Пройшла година. Потім дві. Потім годинник вибив пяту. Дідусь не вертався. В семій рано його також не було.

Пів до осьмої підіхав поїзд і подорожні побігли заняти місця.

Поїзд рушив.

Було ще сіро. Нараз здається мені, що зза вугла двірця мигнула знакома сильветка дідуся. Я скочив до вікна. Дідусь пропав.

Я вийшов на плятформу — і нараз зовсім виразно почув я знакомий козячий тенор: „Бог предвічний народився".

Богдан Лепкий.

Дідух, ялинка, свічечки,
Золочені горішки;
Троядами цвітуть щічки,
Дзвіночком дзвонять смішки.

Пустують діти. А в куті
Сидить дідусь на лаві.
Зі стін всміхаються святі,
Бо раді тій забаві.

Нараз: хтось ходить під вікном!
Хтось сперся на загаті...
Втихомирилося кругом,
Пішов мороз по хаті.

Дідусь вікно перехрестив:
„Нішо. Звичайні речі.
Це дух Івана приходив
До нас, на Святий Вечір".

ПОЖЕЖА.

В Чорнім Потоці коло Надвірної невідомі особи підпалили стирти війта Дмитра Шовгенюка та спричинили шкоду на 2,000 золотих. „Слово Польське" пише, що вогонь підложили українські шовіністи з пімсти за те, що цей війт був підчас виборів ревним агітатором Б. Б.

ЗА 4 ГОДИНИ І 17 МІНУТ З ШИКАҐО ДО НЮАРКУ.

Почтовий літак з Шикаґо перелетів дорогу до Нюарку (Ню Джерзи) на протязі 4 годин і 17 мінут. На літаку везли почту і 7 пасажирів. По дорозі скинено почту в Клівленді. Лет з Шикаґо до Клівленду тревав 2 години і 6 мінут.

дали ... а чи я вставився за ним. Я лише глядів і плакав.

Ось у тих сльозах і Правда твоя діточа. Ти й не міг нічого иншого зробити. Продали корову в Івана Бідного — по закону, за довг. Закон такий є, що кожен обовязаний платити свої довги.

Іван, мамо, не міг заплатити. Він і хотів би, та не міг. І нюня каже: біднішого від нього мужика нема в усьому селі. Якаж це Правда?

Кажу тобі ще раз, є такий закон, а всі мусять повинуватися законови. Коли люди живуть громадою, то й обовязків своїх нехтувати не мають права. Ти краще про науку думай — ось твоя Правда. Підеш до гімназії, будь пильний, тихий — і це значити ме, що ти по правді жиєш. Не люблю я, коли ти так хвилюєшся. Що не побачиш, що ні почуєш — все якось так у серце тобі западає. Панотець говорив загал; в церкві й говорити такие годі, а ти вже до себе прикладаєш те. Молися за ближніх — більше того й Бог у тебе не вимагатиме.

Одначе Сергій не втихомирився. Він побіг у кухню, де тоді зібралася прислуга та пила, з нагоди свята, чай. Кухарка Степанида вешталася біля печі запопадливо, витягнула горщок із кипучим товстим борщем. Запах мяса та святочного пирога проносився у повітрі.

— Я, няню, по Правді житиму! — озвався Сергій..

— Бач, як скоро вирвався! — пожартувала бабуся.

— Ні, няню, я присягнув собі! Вмру за Правду, а таки не покорюся неправді!

— Ах, бідненький, що це тобі до голови прийшло!

— Абож ти не чула що в церкві панотець говорив? За Правду життя віддавати треба — он що! В бій за Правду кожен повинен іти!

— Певно, щож у церкві говорити! На це й церква дана, щоби в ній праведних слів слухати. Лише ти, серденько, слухати слухай, а розумом також роздумуй!

— З Правдою жити оглядаючись треба, — рішучо сказав робітник Гриць.

— Чому, наприклад, ми з мамою у їдальні пємо чай, а ви в кухні? Невжеж це правда? — розпалювався Сергій.

— Правда чи неправда, а так є споконвіку. Ми люди прості, нам і в кухні добре. Колиб усі у їдальню пішли, то й кімнат не вистарчило би.

— Ти, Сергію Федоровичу, он що — знов озвався Гриць — коли будеш великий — де хочеш сиди: хоч у їдальні, хоч у кухні. А поки малий, сиди з ненькою — кращої ніж оця правда в твоїх літах не знайдеш! Як панотець прийде обідати, він тобі те саме скаже. Чи одно ми робимо: і за худобою ходимо, і в землі риємося, а панам це не підхоже. Так то!

— Таж це саме й неправда!

— А по нашому так: коли пани добрі, ласкаві — це їх Правда. Колиж ми, робітники, щиро панам служимо, не обманюємо, дбаємо — це наша Правда. Спасибі і за те, коли кожен своєї правди пантрує.

Хвилину була мовчанка. Сергій, видно, хотів щось сказати, одначе Грицеві докази були такі добродушні, що він завагався.

— В наших сторонах — перша перебила мовчанку няня — відкіля ми з твоєю ненечкою приїхали, жив дідич Розсощників. Зпочатку жив як і инші, а нараз захотілося йому по правді жити. І щож він під кінець зробив? Продав маєток, гроші бідним роздав, а пустився на мандрівку... З тієї пори його й не бачили.

— Ах, няню, ось який це чоловік!

А тимчасом його син у Петербурзі в полку служив! — додала няня.

— Батько маєток роздав, а син ніпричому лишився... Ось сина спитати би, чи добра ця батьківська Правда? — запримітив Грицько.

— А син може не зрозумів, що батько по правді поступив? — спитався Сергій.

— Саме й те, що не дуже то він зрозумів це. Чого, повідає, він у полк мене призначив, коли я тепер не маю жити з чого?

— У полк призначив ... жити нема з чого... — машинально повторяв за Грицьком Сергій, заплутуючися серед тих понять.

— І я тямлю одну пригоду — говорив Грицько. — Зайнявся у нас від тогосамого Розсошникова у нас у селі один господар — Мартин звався. Також усі гроші, які були, роздавав убогим, лишив лише хатину для рідні, а сам перекинув через плечі торбу тай пійшов, крадьки, ніччю, куди очі глядять. Лише бач, пашпорт позабув приготовити собі — його за місяць і вислали шупасом додому.

— Завіщо? Невжеж він зробив щонебудь злого? — спитав Сергій.

— Злого не злого, я не про те говорю, а те, що коли по Правді жити, то оглядатися треба. Без пашпорту ходити не вільно — он і все. А то всі розбрилися би, роботу кинули би — що й не оборонитися би від них, від волоцюг...

Чай скінчився. Всі встали зза стола та помолилися.

— Ну, тепер ми обідатимемо — сказала няня. — Йди, голубочику, до неньки. посидь із нею, небаром прийдуть панотець і пані матка.

І справді коло другої години прийшов о. Павло з жінкою.

— Я, панотче, по Правді житиму! Я за правду в бій піду! — привитав Сергій гостей.

— Он який вояка найшовся! Від землі не відріс, а вже у бій вибирається! — зажартував панотець.

— Надоїв він мені. Від ранку все одно і тесамо говорить, — сказала Марія Сергіївна.

— Нічого, пані. Поговорить і забуде.

— Ні, не забуду! — обстоював при свойому Сергій. — Ви самі якосьтут говорили, що треба Правдою жити... в церкві говорили!

— На те й церква установлена, щоби в цій про Правду говорити. Коли я, пастир, свого обовязку не сповню, то церква сама про Правду пригадає. І помимо мене, всяке слово, яке в ній говорять, — Правда. Лише запеклі серця можуть бути глухі для неї...

— А жити як?

— А жити по правді треба. Ось коли ти в світі підростеш, тоді і Правду зовсім зрозумієш, а покищо доволі з тебе і тієї Правди, яка для твоїх літ відповідна. Люби ненечку, для старших май пошанівок, учися пильно, будь скромний — ось твоя Правда.

— Алеж мученики... ви самі якосьтут говорили...

— Були й мученики. За правду і наругу треба прийняти. Лише тобі ще не час над тим думати.

— Мученики... костри... лепетів Сергій у збентеженні.

— Досить! — нетерпеливо крикнула на нього Марія Сергіївна.

Сергій замовк, одначе ввесь обід був задумчивий. При обіді йшли звичайні балачки про сільські справи. Оповідання йшли за оповіданнями а не все з них виходило, щоби Правда торжествувала. Так сказати, не було ні Правди ні Неправди, а було звичайне життя, таке, до якого всі здавна привикли. Сергій богато разів чув ті балачки та ніколи надзвичайно не хвилювався ними. Та того дня і в нього ввійшло щось нове, що побуджувало його.

— Їдж! — силувала його мати, коли бачила, що він майже зовсім не їсть.

— In corpore sano mens sana (в здоровому тілі здорова душа) — додав від себе панотець. — Слухай неньки — тим краще всього свою любов Правди докажеш. Любити Правду треба, одначе мучеником себе без причини уявляти — це вже честилюбивість, суєта.

Нова згадка про Правду стривожила Сергія. Він нахилився над тарілкою та старався їсти, та наразі заплакав. Усі стривожилися й окружили його.

— Головка болить? — допитувалася Марія Сергіївна.

— Болить — відповів він слабо.

— Ну, йди, лягай у постелю. Няню, уложіть його!

Його відвели. Обід на кілька хвилин перервали, бо Марія Сергіївна не видержала та вийшла за нянею. Вкінці обидві вернулися та сказали, що Сергій заснув.

— Нічого! Переспиться тай пройде! — успокоював о. Павло Марію Сергіївну.

Одначе під вечір біль голови не лише не зменшився, а ще виступила горячка. Сергій тривожно вставав нічю в постелі та все мацав руками довкола себе, наче чогось шукав.

— Мартин... шупасом, за Правду... що таке? — лебедів він без звязку.

— Якого це він Мартина згадує? — не розуміючи, допитувалася Марія Сергіївна няні.

— А пригадуєте собі, у нас у селі мужик був, Христа ради кинув був хату... Якось тут Грицько при Сергієві розповідав.

— Ви все дурниці розповідаєте! — розсердилася Марія Сергіївна — зовсім не ялося до вас хлопчика пускати.

На другий день, після утрені панотець згодився поїхати до міста по лікаря. Місто було сорок верст далеко, тому лікар міг приїхати не скорше, як нічю. Та і лікар, правду сказати, був старенький, поганенький, ніяких інших засобів не вважав, крім оподельдока. Записував його внутрішньо та зовнішньо. В місті про нього говорили: „В медицину не вірить, а в оподельдок вірить".

Нічю, біля одинацятої години, лікар приїхав. Оглянув хорого, помацав пульс і сказав, що є „горячка". Потім казав натерти пацієнта оподельдоком і присилував його проковтнути дві галочки.

— Горячка є, та побачите, що від оподельдока все наче рукою відніме! — сказав він.

Лікареві дали їсти та поклали спати, а Сергій всю ніч кидався та палав наче в огні.

Кілька разів будили лікаря, та він повторяв порції оподельдока та й далі переконував, що до ранку все наче рукою відніме.

Сергій маячив. Повторяв: „Христос... Правда... Розсошників... Мартин..." і далі мацав довкола себе та питався: „Де? де?" Одначе над раном успокоївся та заснув.

Лікар відіхав, а передтим сказав: „Ось, бачите!" Оправдувався, що в місті на нього ждуть інші хорі.

Увесь день пройшов серед страху та надії.

Доки на дворі було ясно, хорий почувався ліпше, одначе настільки опав на силах, що майже не говорив. Як смерклося, знову зявилася „горячка", пульс став битися частіше. Марія Сергіївна стояла біля його постелі перелякана, мовчки, старалася щось зрозуміти, та не розуміла.

Оподельдок покинули. Няня прикладала хлопцеві до голови компреса, ставила гірчичні плястри, напувала липовим цвітом, узагалі, робила, що могла, вживала всього, що було під рукою.

Нічю почалася агонія. В осьмій годині вечером зійшов повний місяць, а що завіси у вікнах не були спущені, то на стіні утворилася велика ясна пляма. Сергій піднявся та простягнув до неї руки.

— Мамо, — лебедів він — дивися! Ввесь у білому... це Христос... це Правда... за Ним... до Нього...

Він кинувся до подушки, захлипав наче дитина й умер. Правда промайнула перед ним і напоїла його блаженістю. Одначе слабе серце хлопчини не видержало і трісло!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В кождій українській хаті повинна находитись „Свобода".

ТАРЗАН СЕРЕД МАЛП.

(32)

Один моряк зловив його за ковнір та крикнув: „Читай голосно, проклятий дурню". Професор читав: „Се дім Тарзана, що вбив богато звірів і чорних людий. Не рухайте нічого, що належить до Тарзана. Тарзан стереже. Тарзан з Малп".

—o—

Їм прийшла думка до голови: „Хто се той Тарзан з Малп?" Моряк, що мав лице як щур, закляв грубо. Лице молодого чоловіка збліло з гніву. „Ви вбили наших жовнірів і ограбили нас", він сказав. „Тепер мовчи, або я задушу тебе голими руками".

—o—

Він навмисно обернувся плечима до моряка та відійшов. Рука моряка скрито посягнула за револьвером. Його очи заблищали пімстою... Двоє очий стерегло кождий рух громадки з поблизького дерева. Тарзан бачив, яке здивовання викликала його записка, і він стежив за сваркою.

—o—

Вбивство товариша моряком зі щурячим лицем попереднього дня сильно обурило Тарзана. Йому подобався молодий гарний мущина. Він ждав тепер, що його вбють. Зі списою в руці він був готов до удару.

—o—

Відтак три річи сталися нараз. Моряк підняв револьвер до плечий молодого чоловіка, дівчина крикнула для осторогти, й довга списа вдарила згори. Вона пройшла крізь праве плеча моряка, котрий завив з болю й страху.

—o—